

UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE APĂRARE
„CAROL I”
Centrul de Studii Strategice de Apărare și Securitate

Dr. Grigore ALEXANDRESCU

PERSPECTIVE ÎN LUPTA ARMATĂ

Editura Universității Naționale de Apărare „Carol I”
București, 2006

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ALEXANDRESCU, GRIGORE

Perspective în lupta armată/dr. Grigore Alexandrescu.
București: Editura Universității Naționale de Apărare
„Carol I”, 2006
ISBN (10) 973-7854-60-8; ISBN (13) 978-973-7854-60-5

355.45

© Toate drepturile asupra prezentei ediții sunt rezervate Universității Naționale de Apărare „Carol I”

• Lucrarea a fost discutată în ședința Consiliului Științific al CSSAS

ISBN (10) 973-7854-60-8;
ISBN (13) 978-973-7854-60-5

CUPRINS

Argument	5
Capitolul 1. Determinări ale evoluției luptei armate	6
1.1 Actualul context internațional în care evoluează lupta armată.....	6
1.2. Factorii principali ai evoluției luptei armate	9
Capitolul 2. Principalele tendințe ale evoluției luptei armate	14
2.1. În războiul clasic	14
2.1.1. Escaladarea nivelului tactic.....	14
2.1.2. Accentuarea caracterului expediționar al acțiunilor militare	15
2.1.3. Lărgirea sferei de participare la luptă - acțiunea interagenții	17
2.1.4. Integrarea acțiunilor	18
2.1.5. Modificarea raportului dintre spațiu și timp	19
2.1.6. Creșterea importanței focului.....	20
2.1.7. Sporirea caracterului decisiv al confruntării	21
2.1.8. Dispersia acțiunilor	23
2.1.9. Diversificarea procedeelelor de luptă	23
2.1.10. Convergența formelor principale de luptă	24
2.1.11. Hipertehnologizarea luptătorilor	26
2.2. Lupta armată în cadrul războiului de generația a patra	27
2.2.1. O nouă generație de război.....	27
2.2.2. Forțe și mijloace participante.....	30
2.2.3. Modalități de acțiune.....	31
2.2.4. Noua paradigmă a luptei armate în condițiile războiului de generația a patra	41
Concluzii și propuneri	44

Argument

Lumea este într-o continuă schimbare. Fiind, deocamdată, o realitate a ei, războiul își adaptează permanent fizionomia. În cadrul lui, lupta armată, definită drept „instrument al forței violente”¹, se înnoiește, desprinzându-se de tiparele clasice, tradiționale. Modalități de acțiune considerate până acum nespecifice luptei armate caută să pătrundă în recuzita ei. Deși este unanim apreciat că lupta armată reprezintă acțiunea umană cu cel mai dezastruos efect, oamenii nu au renunțat la ea, ci, dimpotrivă, s-au angajat într-o cursă nebunească a perfecționării cunoștințelor, forțelor și mijloacelor de nimicire reciprocă. Când nu au mai avut resurse proaspete, au apelat la vechea panoplie a zeului Marte sau la zestrea închisă în Cutia Pandorei.

Teoreticieni și practicieni de marcă apreciază că ne aflăm într-un astfel de moment. Lupta armată se particularizează și se diseminează tot mai profund. Formele și procedeele ei de ducere sunt din ce în ce mai greu de cunoscut, anticipat și stăpânit. De la acțiuni clasice, împănate cu acțiuni specifice gherilei, insurgenței, crimei organizate și terorismului, la procedee „kamikaze” și implicare activă a necombatantilor, de la „lovituri chirurgicale” și folosirea roboților în spațiul material al luptei, la energia undelor și confruntarea în spațiul cibernetic, toate acestea oferă o imagine destul de estompată, uneori însoțită de un halo, asupra trendului luptei armate.

Se caută o adaptare „din mișcare” la noile realități, situație reflectată și în doctrinele unor state puternice ale lumii, unde „acțiunile de luptă atipice”, care ofereau, până acum, imaginea unei preocupări secundare, au devenit deja o prioritate centrală în cadrul planificării apărării². Procesul de transformare a armatei este chemat să ofere un răspuns adecvat situației în speță. O abordare activă a modificărilor operaționale și administrative care se impun a fi luate azi vizavi de perspectivele luptei armate poate să asigure soluții credibile, cel puțin pentru prima parte a acestui secol.

¹ General dr. Mircea Mureșan, General de brigadă (r) dr. Gheorghe Văduva, *Războiul viitorului, viitorul războiului*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004, p.97

² http://www.nato.int/docu/review/2005/issue1/art5_pr.html

Capitolul 1. Determinări ale evoluției luptei armate

1.1 Actualul context internațional în care evoluează lupta armată

Principala direcție de evoluție a mediului de securitate, care a însoțit anul 2005 și continuă și în 2006, a fost jalonată de procesele de extindere și transformare a celor două organizații internaționale - NATO și UE – și, implicit, de reconsiderare a rolului și locului acestora în economia și managementul securității și stabilității regionale și globale.

Procesele de stabilizare a securității și-au menținut ritmul alert. Inițiativele, programele și politicile adoptate pentru fortificarea mediului de securitate în lume și-au demonstrat utilitatea, chiar dacă, uneori, finalitățile nu au fost cele proiectate.

Războiul împotriva terorismului a continuat, Irakul și Afganistanul reprezentând principalul teatru de confruntare. Nu au fost obținute succese răsunătoare în stabilizarea zonei, chiar dacă tributul de vieți și bani plătit de Coaliție a fost cel mai mare cunoscut de la începerea ostilităților. Irakul se găsește în pragul unui război civil. Luptele intestinale nu dau posibilitatea realizării planului de reconstrucție a zonei.

Panoplia amenințărilor la adresa securității și stabilității mondiale s-a îmbogățit substanțial. În mod discret, cursa înarmărilor nucleare a fost reluată³. Iranul, în ciuda opoziției vehemente a comunității internaționale, se pregătește să fabrice ogive nucleare. SUA a investit sume uriașe în realizarea scutului antirachetă. În schimb, Rusia susține că a realizat rachete capabile să străpungă orice sistem de apărare antirachetă. Situația creată ne readuce la confruntarea specifică

³ Dr. Nicolae Dolghin, *Anul 2005 – între rutină și debuturi*, în *Anul 2005: Evenimente, Procese, Semnificații*, Editura UNAp, București, 2006, p.6.

anilor '80. În plus, concomitent cu aceasta, se desfășoară și o competiție în domeniul producerii de arme și mijloace de nimicire clasice, dar de avangardă tehnologică.

Situația existentă conduce la concluzia că ne aflăm într-un nod al dezvoltării teoriei și practicii confruntării militare. De aici, drumul poate duce fie către o nouă cursă a înarmărilor, fie către apariția unor noi tehnici de luptă armată însoțite de reproiectarea unor mijloace de luptă specifice confruntării cu forțe de opoziție care, prin acțiuni de luptă atipice, caută să compenseze imposibilitatea participării la fabricarea sau achiziționarea de arme de ultimă oră, înalt tehnologizate.

Efectele globalizării au început să se resimtă. Economia mondială, după o perioadă apreciabilă de reflux, s-a revigorat. Fluxurile de bunuri și de investiții, dezvoltarea tehnologică și progresul democrației au adus mai multă libertate și prosperitate oamenilor.⁴ Efectele globalizării se răsfrâng asupra întregii vieți sociale și, implicit, și asupra conflictelor interumane. Orice confruntare locală (chiar dacă unele tensiuni și conflicte sunt considerate irelevante) a început să aibă rezonanțe globale. Luptele locale dintre șiiții și sunniții din Irak preocupă întreaga comunitate internațională. Declanșarea unui război civil aici poate dezlănțui sarabanda luptelor vindicative în întreaga regiune, cu urmări ușor de intuit pentru pacea planetei. Conflictele „înghețate” din jurul Mării Negre își pun amprenta pe securitatea și stabilitatea nu numai a regiunii respective, ci și a întregului spațiu european, nord-asiatic și al Orientului Mijlociu.

În acest context, amenințările transnaționale (terorismul, migrația și traficul de droguri și materiale strategice, crima organizată), profitând de permeabilitatea frontierelor, au avut mai multe șanse de a se propaga la scară planetară. Lupta

⁴ Javier Solana, *Une Europe sure dans un monde meilleur*, <http://ue.eu.int/pressdata/fr/reports/76256.pdf>

împotriva lor a devenit o nouă și originală componentă a globalizării.

Accesul diferențiat al statelor la resurse a afectat relațiile dintre acestea. Deși numărul și amploarea conflictelor care au la origine dispute teritoriale a scăzut, s-au amplificat și diversificat modalitățile de rezolvare prin forță a divergențelor de natură etnică și religioasă.

Progresele științei și tehnicii cu aplicabilitate militară au condus, pe de o parte, la polarizarea celei mai noi tehnologii în cadrul statelor cu economii dezvoltate, iar, pe de altă parte, la scăderea de sub control a comerțului cu arme și mijloace ADM. Armele biologice au devenit mai periculoase decât cele chimice sau nucleare, deoarece pot ajunge mai ușor în mâinile actorilor nonstatali interesați în destabilizarea societății. Ca reflex al acestei realități, cercetarea în domeniul biotehnologic, în multe părți ale lumii, a fost scăpată de sub control.

Labilitatea perioadei de tranziție pe care o parcurgem până la realizarea unui sistem de securitate stabil se va răsfrânge și asupra următorilor ani. Motoarele principale ale instabilității vor rămâne aceleași. Confruntarea armată încă ocupă un loc distinct în panoplia relațiilor dintre diferiți actori cu valoare mai mult sau mai puțin internațională, dar ale căror acțiuni generează ecouri și reverberații care, cu siguranță, vor avea mult timp înainte rezonanță internațională.

Dacă nu vor apărea condiții și circumstanțe sau o concentrare de putere realizată pe baza înțelegerii dintre statele lumii, care să diminueze sursele de instabilitate existente, este posibil ca trendul ordinii mondiale să nu conducă către o lume mai sigură.

Amestecul de politici și strategii incoerente și ezitante în domeniul securității propuse și dezvoltate de actorii internaționali și instituțiile specializate, după toate probabilitățile, nu va putea modifica în bine aspectul actual al mediului de securitate.

În acest context, apărarea statelor împotriva riscurilor, pericolelor și amenințărilor trebuie să se realizeze atât în mod tradițional, prin politici și strategii individuale, cât și prin forme colective de acțiune, adaptate permanent la caracteristicile mediului de securitate în derulare.

1.2. Factorii principali ai evoluției luptei armate

Confruntările militare sunt expresia violenței conflictualității politice, economice și sociale. Până nu demult, se credea că rolul determinant în stabilirea deznodământului războiului revine luptei armate directe dintre beligeranți. Victoria împotriva unui adversar, denumit invariabil inamic, era obținută numai pe câmpul de luptă. Acțiunile desfășurate în alte domenii de confruntare erau considerate că îndeplinesc un rol secundar.

Devine tot mai evident faptul că, în etapa actuală, declanșarea, desfășurarea și deznodământul războiului, în general, și a confruntărilor militare, în special, au determinări complexe, în care componenta strict militară nu mai are totdeauna rolul hotărâtor. Războaiele începutului de mileniu fac dovada trecerii componentelor politice, economice, culturale și de altă natură în planuri mai avansate decât celui ce i se atribuie segmentului militar. Este previzibil ca, și în viitor, să asistăm la o deplasare mai accentuată a luptei armate către periferia importanței atribuite componentelor războiului.

Analiștii în uniformă, și nu numai, apreciază că, în ultimele decenii, din durata unei confruntări militare, angajarea nemijlocită ocupă doar 15-20%⁵, marea majoritate a timpului revenind activităților de organizare și pregătire a luptei. Diminuarea acestui timp nu a însemnat și o reducere

⁵ Lucian Stăncilă, Ioan Grecu, *Lupta armată modernă*, Editura AÎSM, București, 2002, p.9.

corespunzătoare a efectelor distructive ale luptelor și operațiilor, ci, dimpotrivă, consecințele lor au devenit din ce în ce mai nimicitoare.

Ele au sporit, datorită circumstanțelor oferite de: *revoluționarea bazei economice a societății; creșterea rolului informației și a vitezei de transformare a proceselor și fenomenelor specifice tuturor domeniilor vieții sociale; progresele epocii high-tech; modificarea misiunilor armatelor.*

Lucrările de specialitate evidențiază că principalul factor care determină actualele tendințe de evoluție a luptei armate este *revoluționarea bazei economice a societății.*

Concluzia că factorul economic a influențat, din totdeauna, în mod determinant, lupta armată, chiar dacă impactul s-a produs, mai mult sau mai puțin conștient, prin intermediul mijloacelor materiale aflate la dispoziție pentru desfășurarea diferitelor acțiuni militare, nu este nouă. Analizând impactul și conexiunile dintre factorul economic și lupta armată se constată o anumită etapizare a acestora, astfel că, astăzi, deja, lumea se smulge din epoca industrială și făurește o economie nouă, revoluționară, bazată în principal pe cunoaștere și mai puțin pe materii prime convenționale și pe munca fizică. Ne găsim, după cum susține Alvin Toffler, în plină perioadă denumită de același autor „*balamaua istoriei*”⁶ în care civilizația „*hornului de uzină*” este înlocuită de o alta, a informației, a electronicii, a nanotehnologiei. Această remarcabilă schimbare în economia lumii aduce cu sine mutații profunde și în conceptele cu care se operează în lupta armată. Extinzând judecata, se poate aprecia că realitatea cu care ne confruntăm, aduce progresul, dă posibilitatea de a făuri bogăția. În consecință, unii teoreticieni susțin „*primatul*” problemelor economice asupra celor de securitate și consideră ca fiind suficientă simpla înlocuire a confruntării militare cu competiția

⁶ Alvin și Heidi Toffler, *Război și antirăzboi, supraviețuirea în zorii secolului XXI*, Editura Antet, București, 1995, pag. 16.

economică.⁷ Asemenea teorii nu sunt, însă, îmbrățișate de totalitatea analiștilor fenomenului militar, o bună parte dintre ei considerând că războiul geoeconomic nu este un substitut al conflictului militar, ci, de cele mai multe ori, o provocare la războiul propriu-zis sau o formă a acestuia.

Modernizarea bazei economice a societății ne îndepărtează treptat și ireversibil de concepțiile și strategiile contemporane, binecunoscute, de dezvoltare industrială. Asimilarea și dezvoltarea rapidă a tehnologiilor bazate pe electronică, microelectronică și nanoelectronică conduc spre un nou tip de civilizație, fundamentată pe informație, pe cunoaștere. Este tot mai evidentă trecerea la un tip de producție flexibilă, dar specializată. Toate acestea se regăsesc și în modificările, în mare majoritate de substanță, în câmpul luptei armate, atât la nivel strategic, cât și la cel operativ și, în special, tactic.

Un al doilea factor determinant al actualelor tendințe de evoluție în domeniul luptei armate îl reprezintă *reconsiderarea rolului informației și creșterea vitezei de transformare a proceselor specifice acestui fenomen*. Aceasta presupune că, în războiul modern, rolul informației depășește cadrul limitat al datelor despre forțele proprii și cele adverse care circulă pe câmpul de luptă. Ea devine o pârghie capabilă să influențeze și să modifice deciziile elaborate la toate nivelurile organizatorice ale adversarului. Din această perspectivă, specialiștii militari americani sunt de părere că informațiile tind să intre în patrimoniul strategic. Ele nu mai sunt doar simple date despre adversar, culese de forțe specializate și nespecializate, ci „o

⁷Apud Gheorghe Toma, Lucian Stăncilă, Costică Țenu, **Arta operativă între contrarii. Actualitate și perspectivă**. Editura Academiei de Înalte Studii Militare, București, 2001, p.139.

puternică pârghie, capabilă să influențeze și să modifice deciziile de cel mai înalt nivel” ale acestuia⁸.

Al treilea factor determinant al actualelor tendințe de evoluție a luptei armate se bazează pe progresele înregistrate în domeniul tehnologiilor înalte și îl reprezintă *asimilarea rezultatelor „epocii high-tech” în sfera militară*.

Întreaga literatură de specialitate prezintă cu lux de amănunte că armatele și acțiunile lor sunt strâns legate de evoluțiile tehnologice. Ele sunt cele dintâi beneficiare ale progresului tehnic și științific. De-a lungul timpului, societatea a fost cea care a beneficiat, de cele mai multe ori, de rezultatele cercetărilor în domeniul militar. Radarul, calculatorul electronic, sistemul de poziționare geospațială (GPS) și multe alte sisteme, fără de care nu ar fi de conceput o societate modernă, au fost create și experimentate în domeniul militar.

Azi, relația este mult mai complexă. Spre exemplu, conceptul de Război bazat pe rețea preia de la societate modelul de acțiune eficientă și îl îmbracă cu tehnologie militară ale cărei performanțe le solicită de la societate, stimulând progresul în domeniu. Totodată, armata nu mai este clientul preferențiat și protejat al societăților comerciale. Instituția militară folosește pentru achiziții și își prezintă produsele prin cataloagele de oferte, ca orice instituție aparținătoare societăților democratice, supunându-se regulilor jocului pieței.

Pentru a rezista concurenței, firmele care produc tehnică militară fuzionează, tendință ce conduce la reducerea substanțială a producătorilor și, implicit, a ofertei de produse. Există riscul ca anumite componente ale tehnicii militare să dispară de pe piață datorită pierderii interesului producătorilor pentru bunuri de serie mică. La urma urmei, și producția militară se globalizează, urmând traiectele pieței.

⁸ Corneliu Sîrbu, Lucian Stăncilă, Constantin Florea, *Frământările zeului Marte (eseuri de știință strategică)*, Editura Sitech, Craiova, 2004. p.30.

Un alt factor care determină actualele tendințe de evoluție a luptei armate îl constituie *modificarea misiunilor armatelor*. Dispariția Războiului Rece a lăsat loc unei ferestre de oportunitate de care omenirea putea să beneficieze pentru a-și rezolva diferendele și armoniza pașii spre viitor. Dar nu a fost să fie așa. A apărut o uriașă Cutie a Pandorei pe care, de atunci, comunitatea internațională se străduiește să o închidă.

Din această perspectivă, democrațiile autentice fac eforturi evidente în scopul afirmării statului de drept și respectării drepturilor omului, în oricare parte a lumii. Pentru aceasta, investesc influență și bani.

Vechile strategii de persuasiune nu mai corespund. Ele necesită a fi schimbate, concomitent cu reconfigurarea utilizării instrumentelor puterii. Astfel, armatei, pe lângă funcția pe care a avut-o – de a câștiga războiul -, i s-a mai adăugat încă una, și anume aceea de a „asigura menținerea păcii și stabilității naționale, regionale și globale și de a descuraja războiul”⁹.

Instituția militară, misiunile și filozofia ei s-au adaptat noilor realități. După mii de ani de experiență, în genul de luptă armată denumită acum „tradițională”, armata este nevoită ca, într-un timp extrem de scurt, să elaboreze noi și insuficient testate doctrine, strategii și tactici, să se transforme organizatoric și să acționeze fără să aibă clar definite misiunile de răspuns la provocările acestui mileniu.

⁹ General de corp de armată dr. Eugen Bădălan, colonel dr. Teodor Frunzeti, *Acțiuni militare altele decât războiul*, Editura Militară, București, 2001, p.7

Capitolul 2. Principalele tendințe ale evoluției luptei armate

Fizionomia conflictelor militare desfășurate după 1990 și până în prezent scoate în evidență faptul că asistăm la declanșarea unei noi etape în organizarea și ducerea luptei armate. Exemplul cel mai concludent ne este oferit, în anul 2003, de instanța supremă de decizie aspra întrebuirii forțelor armate irakiene – Saddam Hussein. În pofida experienței sale militare (a condus războiul irakiano-iranian și primul război din Golf), acesta a dovedit că, prin deciziile sale, se afla într-o eroare permanentă. Saddam nu a înțeles niciodată că o formă de război cu totul nouă era pe cale să schimbe întreaga natură a beligeranței. Și aceasta l-a costat pe el libertatea și pe poporul irakian mii de vieți pierdute și enorme pagube materiale, unele irecuperabile pentru istoria civilizației mondiale. Probabil că aceasta face parte din prețul încheierii unui ciclu de evoluție a luptei armate și începerii altuia.

2.1. În războiul clasic

Tema luptei armate în cadrul războaielor viitoare este și va fi totdeauna de mare actualitate, atât pentru politicieni, economiști și militari, cât și pentru întregul efort de integrare a României în sistemele de apărare și securitate ale NATO și UE. Nu există acțiuni și procedee de luptă standard și nici panacee universal-valabile pentru asigurarea succesului. În schimbul acestora apare necesitatea cunoașterii permanente a trendului luptei armate.

2.1.1. Escaladarea nivelului tactic

Lupta armată, ca element primordial al conflictului armat, este guvernată de legi obiective, principii specifice, care acționează independent de voința oamenilor.

Până nu demult, bagajul teoretico-metodologic cantona lupta armată în spațiul consacrat tacticii.

Confruntările militare desfășurate în ultimele două decenii au scos în evidență faptul că lupta armată are tendința manifestă de a ieși din zona tacticii, unde se desfășura de obicei lupta și de a intra în zone considerate improprii ei.

Implicarea politicului în toată gama artei militare, inclusiv la eșaloanele tactice, este determinată de creșterea importanței luptei și bătăliei în economia războiului, consolidarea democrației în toate sferile sociale, inclusiv în mediul militar și controlul civil asupra acestuia, de implicarea mediei la gestionarea problemelor sociale, de creșterea responsabilității structurilor locale ale puterii¹⁰.

2.1.2. Accentuarea caracterului expediționar al acțiunilor militare

Înțelegerea de către actorii internaționali a principiului conform căruia „prosperitate fără securitate nu poate exista” a determinat ca, odată cu încetarea confruntării din perioada Războiului Rece, aceștia să-și extindă aria geografică a preocupărilor din domeniul securității, să-și asume realizarea ei, cooperând cu statele interesate.

Specialiștii militari au fost chemați să găsească răspunsuri acestei provocări majore declanșate la cumpăna dintre milenii. Rapid Reaction Force (Forța de reacție rapidă), Response Force (Forța de răspuns), Network Centric Warfare (Războiul bazat pe rețea) și Future Combat Systems (Sistemele de luptă viitoare) sunt doar câteva dintre cele mai adecvate răspunsuri oferite de pleiada de teoreticieni și practicieni contemporani.

¹⁰ Dr. Constantin Moștoflei, Dr. Gheorghe Văduva, *Tendențe în lupta armată*, Editura Universității Naționale de Apărare, București, 2004, p.23

În acest context, pentru statele membre NATO și ale UE, problema apărării colective și naționale capătă noi semnificații, eforturile concentrându-se asupra prevenirii situațiilor destabilizatoare și apărării unor valori comune. Dintre numeroase măsuri politice, economice, militare etc. întreprinse în acest scop iese în evidență și necesitatea desfășurării unor acțiuni militare la distanțe mari de teritoriul național, adică a unor acțiuni cu caracter expediționar. Aceste acțiuni sunt și, cu mare probabilitate, vor fi și în continuare, multinaționale.

Stările conflictuale previzibile în trendul securității internaționale ne conduc la concluzia că din ce în ce mai multe state vor fi interesate să participe în mod nemijlocit la procesele de gestionare a crizelor și la menținerea păcii și stabilității. Drept urmare, aria preocupărilor, pentru a realiza forțe cât mai adecvate acțiunilor la distanțe mari, se va mări considerabil. Din ce în ce mai multe state vor avea structuri militare expediționare.

Pentru a crește posibilitățile de proiecție a forțelor și de acțiune, departe de bazele de aprovizionare, se întreprind cercetări de anvergură. Printre acestea, se distinge realizarea așa numitei „Forța viitoare”, din cadrul programului american Sistemele de luptă viitoare (Future Combat Systems), în care vor fi înlocuite vehiculele grele de genul tancurilor Abrams și mașinilor de luptă Bradley cu o nouă familie de vehicule terestre și aeriene cu și fără pilot (echipaj).

Greutatea maximă a noilor vehicule va fi de cel mult 19 tone. Prin reducerea greutății și gabaritului tehnicii militare se dorește sporirea capacității de proiectare a acestora cu avioane C130, în scopul dislocării lor, în orice zonă de conflict, în maxim 96 de ore¹¹.

Un loc deosebit în cazul acțiunilor militare expediționare revine logisticii. Ea trebuie să realizeze fluxuri de

¹¹ <http://www.globalsecurity.org/military/systems/ground/fcs.htm>

asigurare logistică permanente și neîntrerupte la mari distanțe de infrastructura obișnuită. În același timp, spațiul logistic extins este un factor de vulnerabilitate a acțiunilor forțelor proprii, cu toate măsurile de protecție ce s-ar întreprinde. Un adversar credibil nu va pregeta să-l folosească. Din punct de vedere logistic, proiecția forței este o măsură complexă, cu multe intercondiționări de natură politică, economică și financiară, ce nu pot fi omise.

2.1.3. Lărgirea sferei de participare la luptă - acțiunea interagenții

Începând din anul 2001, operațiile din Afganistan, urmate de cele din Irak, au scos în evidență un aspect inedit: în teatru, alături de unitățile militare, acționau și multe alte forțe. Era rezultatul implicării totale a statelor din coaliție.

Structurile militare nu mai operau singure. Specificitatea luptei împotriva terorismului a impus ca acțiunile militare să fie pregătite și susținute de forțele destinate de agențiile guvernelor statelor participante, reprezentanții organismelor internaționale, agenții nonguvernamentale și alte structuri speciale.

Modalitățile de acțiune în formulă interagenții, dacă pentru SUA au început să se clarifice¹², pentru celelalte state, aria căutărilor se extinde. Amplificarea numărului participanților la lupta armată, eterogenitatea obiectivelor urmărite de aceștia și diversitatea subordonării lor ridică noi probleme în domeniul cooperării și conducerii grupărilor de forțe.

¹² Richard D. Downie, *Defining Integrated Operations*, în Joint Force Quarterly, no. 38/2005, p. 12, James C. Royse, *Gold is the New Purple: Interagency Operations in Campaigns and Expeditions*, în www.stormingmedia.us/15/1585/A158534.html

Greutățile inerente începutului sunt considerate de statele interesate drept surmontabile. Finalitățile oferă potențarea acțiunilor lor în teatru. Acesta este motivul pentru care considerăm că din ce în ce mai multe armate își vor planifica și desfășura acțiunile armate viitoare, în cadrul operațiilor interagenții.

2.1.4. Integrarea acțiunilor

Caracterul întrunit al acțiunilor militare obținut prin mixarea acțiunilor celor trei componente - terestră, aeriană și navală - pentru îndeplinirea aceluiași misiuni se manifestă deja de mult timp la eșaloanele înalte ale artei militare (strategic și operativ), dar începe să se generalizeze și către nivelul inferior al eșalonului tactic. Este posibil, ca în viitor, acțiuni întrunite să se realizeze în combinația grupă/echipaj - aparat de zbor.

Pentru aceasta, lucrările de specialitate recomandă:

- transformarea competențelor comandanților de la operații întrunite la operații integrate¹³;
- abilitatea de a organiza acțiuni întrunite în câmpul tactic, pentru rezolvarea unor situații care cer soluții rapide, neplanificate de eșaloanele superioare;
- realizarea interoperabilității între elemente ale categoriilor de forțe;
- formarea deprinderilor la comandanții eșaloanelor inferioare („micilor comandanți”) pentru a acționa împreună cu elemente aparținând altor categorii de forțe.

Perspectivile oferite acțiunilor întrunite de tehnologiile înalte permit reducerea considerabilă a pierderilor și distrugerilor atât în rândul trupelor proprii, cât și ale adversarului. Precizia și manevrabilitatea, necunoscute până nu demult, conduc la maximizarea impactului psihologic prin

¹³ Richard B. Myers, *A Word from the Chairman*, Joint Force Quarterly, no. 37/2005, p.5.

realizarea surprinderii, creșterea gradului de mobilitate, sustenabilitate, dinamism și de reducere a timpului de reacție al forțelor care beneficiază de tehnologii înalte. Toate aceste schimbări au loc în condițiile diminuării, estompării și chiar dispariției limitelor dintre eșaloane, pregătirii și desfășurării acțiunilor militare pe direcții, puncte decisive sau obiective.

2.1.5. Modificarea raportului dintre spațiu și timp

Acțiunile militare recente au reliefat că una dintre tendințele care se manifestă tot mai pregnant în fizionomia luptei armate este tocmai aceea de a da conținut unor noi corelații în triada spațiu-timp-luptă armată. Lecțiile învățate din cele mai recente confruntări militare ne înfățișează faptul că frontul nu se va mai afla acolo unde are loc bătălia principală, confruntarea angajându-se, cel mai adesea, simultan în toate dimensiunile spațiului de luptă (la contact, în adâncime și la altitudine), ceea ce face ca noțiunea de front de luptă să capete o nouă semnificație.

Extinderea spațială a acțiunilor, concomitent cu reducerea duratei acestora, produce mutații în dialectica raporturilor dintre spațiu și timp. Actuala manifestare a corelației dintre spațiu, timp și lupta armată se concretizează în arta militară prin adoptarea conceptului de „adâncime”. Acesta concretizează extinderea acțiunilor militare în timp, spațiu, resurse și scop, pentru a influența evoluția situației în sensul dorit pe toată adâncimea spațiului de luptă.

Dacă spațiul de confruntare tinde să se extindă considerabil, durata acțiunilor se diminuează, chiar și în operația de amploare strategică; este rezultatul eficacității deosebite a noilor sisteme de arme, care favorizează realizarea unui ritm înalt al acțiunilor militare. Atât noile mijloace și noile strategii, cât mai cu seamă cele aflate în faza de proiect urmăresc să comprime timpul și să extindă, unifice, integreze sau, dimpotrivă, fragmenteze spațiul de luptă.

În cadrul binomului spațiu-timp, bine echilibrat până acum, timpul a devenit mult mai important. Ultimele conflicte au demonstrat că nu se mai urmărește nimicirea sau capturarea adversarului, ci crearea de șocuri și confuzii în timp foarte scurt și cu efecte maxime. Viteza de reacție sporită conduce la crearea unor dereglări comportamentale la adversar, greu de contracarat. Astfel, apar oportunități de a acționa performant prin încetinirea și chiar blocarea procesului de luare a deciziilor.

2.1.6. Creșterea importanței focului

În lupta armată, focul tinde să devină o componentă dominantă. Planificarea focului se transformă, încet-încet, într-o preocupare majoră chiar și pentru eșaloanele strategice. Efectele scontate se obțin prin integrarea tuturor sistemelor de arme.

Vectorii pentru transportul focului la țintă permit lovirea simultană a tuturor obiectivelor din dispozitivul strategic al adversarului, indiferent de gradul de dispersare și geolocație. Tehnologia de mâine va facilita culegerea nelimitată a datelor și transformarea lor în informații în timp cvasireal. Aceasta va oferi posibilitatea cunoașterii amănunțite a spațiului de luptă, ceea ce creează condiții ideale pentru intervenția oportună oriunde există indicii că se coagulează centre de greutate în dispozitivul adversarului. Diversificarea senzorilor pentru culegerea datelor în toate mediile, performanțele tot mai ridicate ale armamentului de înaltă precizie și muniției inteligente, creșterea puterii distructive a muniției însoțită de reducerea volumului permit, încă de azi, executarea loviturilor cu foc selective sau a „loviturilor chirurgicale” cu efecte psihologice profunde asupra adversarului.

Preeminența rolului focului creează condiții pentru realizarea supremației absolute în teatru, desfășurarea acțiunilor militare în condițiile unor rapoarte de forțe fizice mult

defavorabile, ștergerea diferențelor dintre ofensivă și apărare, ritmuri înalte permanente etc.

Necesitatea măririi eficienței focului constituie una din principalele circumstanțe care au impus integrarea componentelor terestră, navală și aeriană (cosmică) într-o acțiune unică, cu obiective unice, dar exploatănd avantajele proprii fiecăruia din mediile de acțiune. Odată cu mărirea preciziei, ponderea efectelor focului executat din mediile aerian și naval crește în defavoarea celui terestru. Această tendință va avea drept consecințe realizarea unor dispozitive terestre cu tehnică grea în cantități mai reduse, mobilitate, dispersare, deci, crearea apriorică a condițiilor pentru diminuarea pierderilor.

Astfel, în SUA se lucrează pentru realizarea programului „Sistemul de luptă viitor”, parte constitutivă a Revoluției în domeniul militar¹⁴. La finalul acestui program se dorește să se proiecteze „Forța Viitoare”, care să asigure obținerea succeselor tactice în noul spațiu de luptă. Aceasta se va concretiza printr-o rețea de foc și de manevră folosită în acțiuni combinate, pentru trageri directe sau indirecte, executarea cercetării, supraveghere și recunoaștere, precum și pentru transportul soldaților și materialelor.

Expresia esențializată a rolului determinant al focului în viitoarele acțiuni militare o constituie noul concept de război bazat pe rețea. Conceptul reprezintă triumful aplicării „*high-tech*” în acțiunile militare și creează condițiile realizării dezideratului dintotdeauna al militarilor, cel al concentrării efectelor acțiunii asupra adversarului și nu a acțiunii propriu-zise.

2.1.7. Sporirea caracterului decisiv al confruntării

Confruntarea armată, în esența sa, nu s-a schimbat, iar teoreticienii politico-militari nu întrevăd modificări de

¹⁴ <http://www.globalsecurity.org7military/systems/ground/fcs.htm>

substanță în acest domeniu. Războiul posibil va rămâne o continuare, prin mijloace violente, a politicii, o cale directă de deblocare a unei situații internaționale complexe, o modalitate categorică, violentă de impunere a voinței într-o confruntare între părți. Totuși, multe elemente ale acestuia tind să se modifice, unele substanțial. Printre acestea se constată o tot mai vădită accentuare a caracterului decisiv al confruntării, pentru tranșarea în scurt timp a victoriei și evitarea prelungirii angajării militare directe, care ar avea drept consecințe diminuarea efectelor surprinderii realizate asupra adversarului și, ca urmare, numeroase pierderi umane și materiale. Dobândirea caracterului decisiv al confruntării se face, în primul rând, prin stabilirea unor scopuri clar definite, care pot fi realizate în timp scurt și cu pierderi minime. Acest deziderat poate fi împlinit prin aplicarea cerințelor unuia din principiile generale ale luptei armate moderne și anume „definirea clară a obiectivului misiunii”. Caracterul decisiv al confruntării armate moderne rezidă și în eforturile părților, făcute pe toată durata acesteia, de a cuceri, păstra și exploata inițiativa, deziderat care să se realizeze, în primul rând, prin adoptarea unei atitudini ofensive. Chiar și atunci când situația impune, ca formă dominantă de acțiune, apărarea, ofensiva este forma de luptă prin care se apreciază că o grupare de forțe cucerește și păstrează inițiativa, menținându-și libertatea de acțiune și obținând rezultate decisive. Partea care păstrează inițiativa prin acțiuni ofensive forțează inamicul să reacționeze și nu să acționeze. La sporirea caracterului decisiv al confruntării armate moderne contribuie acțiunile desfășurate în scopul concentrării și sincronizării eforturilor la momentul potrivit pe direcțiile hotărâtoare. „Concentrarea - conchid specialiștii militari americani - înseamnă ca lovitura să zdrobească inamicul, nu să-l înțepe”¹⁵.

¹⁵ Headquarters Department of the Army, *Field Manual F.M. 100-5, Operations*, Washington D.C., pp. 2-5.

2.1.8. Dispersia acțiunilor

Ultimele confruntări militare majore care au avut loc în lume ne prezintă, aproape fără excepție, faptul că, datorită extinderii spațiale a confruntării, se produce o atomizare de front, în adâncime și la înălțime a acțiunilor. Continuitatea frontului de luptă, din regulă, a confruntărilor trecute, devine excepție.

Avem de-a face, cu alte cuvinte, cu o diseminare a frontului de luptă, acțiunile desfășurându-se deopotrivă la contact, pe o adâncime apropiată, pe o adâncime mai îndepărtată, dar și în spațiul aerian și chiar cosmic.

Specialiștii militari americani denumesc acțiunile la contact drept „operații nemijlocite”, cele asupra obiectivelor situate în adâncimea apropiată – „operații din eșalonul doi”, iar acțiunile asupra celor din adâncimea mai îndepărtată – „operații în adâncime”¹⁶.

Prin dispersia frontului de luptă, în războiul modern confruntarea dintre adversari tinde să confere un tot mai ridicat grad de independență acțiunilor desfășurate pe direcții, în raioane sau pentru cucerirea (menținerea) unor obiective importante pentru configurația viitoare a operației și luptei.

De aceea, ea nu contravine în nici un fel principiului concentrării eforturilor pe direcții hotărâtoare și la momentul oportun, ci, dimpotrivă, pentru materializarea acestuia.

2.1.9. Diversificarea procedeeleor de luptă

Accentuarea caracterului expediționar al armatelor și modificarea misiunilor acestora relevă diversificarea procedeeleor de acțiune cunoscute.

Caracterul antagonist al scopurilor forțelor care se confruntă conduce la acțiuni continue și concertate pentru

¹⁶ Apud Corneliu Sîrbu, Lucian Stăncilă, Constantin Florea, *op. cit.*, p. 40.

câștigarea și menținerea inițiativei. Caruselul luptei pentru inițiativă determină apariția unor procedee de luptă noi sau parțial necunoscute, rezultat al artei comandanților de la toate eșaloanele și al cunoștințelor lor științifice, al flexibilității în gândire a acestora.

Actele normative elaborate la nivelul tuturor armatelor lumii prezintă, pe baza experienței acumulate, modalități generale de acțiune în funcție de cazurile particulare selecționate și analizate de legiuitor.

Doctrinile și manualele oferă militarilor numai unele repere (procedee) după care se pot ghida în îndeplinirea misiunilor. Însă, condițiile diferite în care se desfășoară fiecare acțiune de luptă determină ca aceasta să fie un fenomen nerepetabil, fiecare acțiune avându-și propriile particularități.

Ca urmare, fiecare acțiune este unică, prin locul și momentul angajării, prin concepție, manevră, mod de execuție a focului și nenumărate alte elemente specifice.

Acum, mai mult ca oricând, în confruntările militare este de actualitate reflecția teoreticianului militar F. Foch (mareșal al Franței, „eroul de la Marna”) potrivit căruia în război nu există decât cazuri particulare; totul este deosebit, nimic nu se repetă. „Pe același teren, în aceleași circumstanțe de timp și de loc va trebui să se procedeze în mod diferit”¹⁷.

2.1.10. Convergența formelor principale de luptă

Școli de artă militară din mai multe colțuri ale lumii anunță, pe baza unor analize pertinente, că, în viitorul nu prea îndepărtat, vom asista la o convergență a formelor principale de luptă, ofensivă și apărare.

Astfel, se evidențiază că nevoia de a adopta dispozitive de luptă diversificate și soluții ingenioase pentru organizarea

¹⁷ F. Foch, *Principiile războiului. Conducerea războiului*, Editura Militară, București, 1975, p.37.

sistemului de foc și combinarea acestuia cu obstacole și baraje, în scopul creșterii eficienței apărării în condițiile actuale, se apropie – din anumite puncte de vedere și procedee – de ofensivă.

Școala poloneză, analizând apărarea și ofensiva, subliniază că, „*dat fiind că ambele aceste noțiuni implică raportarea la scopuri, nu este exclus ca aceeași acțiune să fie un atac în raport cu un scop și o apărare în raport cu un altul. De aceea, nu constituie un paradox faptul că ne putem apăra atacând și invers*”¹⁸.

„Lecțiile învățate” de armatele care au participat la cel de al doilea război din Golf, oglindesc, prin puterea evidențelor, că este tot mai greu să stabilești cu certitudine la ce formă de luptă asistăm sau pentru care ne pregătim. Modelele acționale nu mai respectă momentele tradiționale ale luptei. Acțiunile asimetrice au impus concepte și reguli noi, al căror unic scop este obținerea victoriei.

Convergența formelor principale de luptă va determina ca lupta de întâlnire să reprezinte modalitatea de exprimare cea mai des întâlnită a acestei „simbioze”. Și la această dată, ca procedeu al ofensivei, lupta de întâlnire se distinge prin complexitatea și deosebitul său caracter „provocator”¹⁹.

Manevra și surprinderea – principii ale luptei armate recunoscute de teoreticienii militari din întreaga lume –, întrebuițate combinat, vor asigura succesul și în anii ce vor urma. Apărarea în teatrul de operații, indiferent de inamic, va trebui să fie flexibilă și va consta dintr-un șir neîntrerupt de manevre și riposte, efectuate cu forțele destinate. Ea va apărea ca o formă de luptă care, prin procedeele ingenioase, adoptate din panoplia ofensivei se vor confunda de multe ori cu aceasta.

¹⁸ Tadeus Kotarbinski, *Tratat despre lucrul bine făcut*, Editura Academiei, București, 1992, p. 123.

¹⁹ Col. Dr. Virgil Bălăceanu, *Puterea de luptă a infanteriei*, Editura UNAp., București, 2004, p.103

La nivel tactic, apropierea se va accentua. Deși nu vor fi excluse formele clasice de luptă - apărarea și ofensiva – ele își vor estompa caracteristicile cunoscute acum, tocmai datorită fluidității și manevrabilității spațiului de luptă.

2.1.11. Hipertehnologizarea luptătorilor

Procesul de modernizare a „luptătorului mileniului III” preocupă toate armatele moderne. Se consideră că una din condițiile de succes în lupta armată viitoare o constituie asigurarea capacităților sporite ale individului, ale luptătorului, ca element de bază al întregului sistem.

Pentru realizarea acestui deziderat li s-au asigurat militarilor, la declanșarea celui de al doilea război din Golf, tehnica necesară cunoașterii „on line” a mediului înconjurător și a proximității acestuia, primirii ordinelor și transmiterii rapoartelor de stare și cererilor de sprijin, protecției personale, ducerii cu succes a luptei în orice condiție de teren și stare a vremii, o independență logistică cât mai mare. Totuși, cu toate miniaturizările și polifuncționabilitățile posibile la acea dată, militarii erau obligați să poarte permanent peste 50 kg. de echipament²⁰. Aceasta a determinat o diminuare sesizabilă a posibilităților de mișcare ale acestora.

Pentru a se evita un astfel de handicap a fost elaborat conceptul de „soldat-sistem”. Acesta oferă luptătorului, în final, o capacitate de răspuns mult sporită la provocările spațiului de luptă. Se consideră că soldatul va rămâne și în viitor elementul esențial în operațiile urbane, care vor fi componentele majore ale operațiilor viitorului²¹.

²⁰ Noah Schachtman, *Mobile Robots Take Baby Steps*, în *Wired News Technology*, 2004, p.1

²¹ Cf. Colonel Steven M. Jones, *Re-Examining Tomorrow's Battlefield: Taking the Fight into the Cities*, în *Student Issue Paper*, june 2003, Centre for Strategic Leadership.

2.2. Lupta armată în cadrul războiului de generația a patra

Începutul anului 2006 înregistra un record sumbru: războiul împotriva terorismului depășise ca durată cel de al Doilea Război Mondial, unanim apreciat drept cea mai mare dramă cunoscută de omenire. Terorismul nu a fost eradicat, așa că se anunță un război al cărui sfârșit este greu de intuit, cum la fel de greu de intuit sunt și rezultatele lui.

2.2.1. O nouă generație de război

Școli strategice din diferite colțuri ale lumii au ajuns la concluzia că modalitățile de pregătire și ducere a războiului au suferit în ultimul timp modificări de substanță care, mai devreme sau mai târziu, vor conduce la mutații în fizionomia acestuia. Se consideră că situația este asemănătoare momentelor care au precedat reforme fundamentale în practica militară.

Pentru o mai lesnicioasă analiză a conflictelor interumane, la sfârșitul anilor '80²² teoreticienii și strategii au împărțit scara evolutivă a războaielor moderne (post-Westphaliene) în mai multe faze distincte. Denumite „generații”, acestea grupează războaiele astfel:

- prima generație a războiului modern a fost caracterizată de prezența pe câmpul de luptă a unor *mase mari de militari* (instruiți, echipați și dotați corespunzător misiunilor planificate), ipostază care a culminat cu războaiele napoleoniene;

- perfecționarea mijloacelor de luptă a condus la creșterea *puterii de foc* a armamentului, fapt ce individualizează războaiele de generația a doua. Corolarul acestei etape se

consideră că îl constituie primul război mondial, unde mijloacele de foc erau planificate minuțios pentru lovirea fiecărui obiectiv;

- generația a treia se definește prin amplificarea mobilității forțelor, proces care a condus la creșterea importanței *manevrei* în spațiul luptei, în întregul spectru al acțiunilor militare. Teoreticienii consideră că acțiunile Germaniei (Blitzkrieg) în cel de al Doilea Război Mondial au marcat începutul etapei²³;

- generația a patra a evoluat pe fondul Războiului Rece când realitățile politice, sociale, economice, militare și de altă natură au determinat apariția unor *forme neconvenționale de luptă* cu adversarul ideologic, considerat o forță greu de combătut cu succes numai cu mijloace militare.

Acest ultim tip de război s-a dezvoltat, ulterior, în contextul amplificării crizei de legitimitate a statelor, generată de reactualizarea problemelor istorice rămase deschise cu vecinii, nemulțumirea față de actorii internaționali mai puternici, apariția unor grupuri umane intolerante în raport cu religia, cultura, nivelul de trai și filozofia despre viață a altora. Efectele globalizării și dezvoltarea tehnologiei informației au oferit cadrul propice de evoluție.

Atacurile masive, cu bilanțuri îngrozitoare, asupra World Trade Center și Pentagon, urmate de agresiunile terifiante asupra civililor din gările Madridului și din metroul londonez ne îndreptățesc să afirmăm că fenomenul terorist cunoaște mutații de amploare. Mărturiile prezenței sale au ecouri și reverberații de conflagrație internațională.

Terorismul, numit ca atare sau nu, înțeles ca violență gratuită împotriva civililor sau noncombatanților a făcut parte din orice tip de război. Acum, spre deosebire de perioadele

²² William S. Lind, în articolul *Understanding Fourth Generation War*, afirmă că sintagma „război de generația a patra” a apărut pentru prima dată în anul 1989, în Marine Corps Gazette (SUA).

²³ Thomas X. Hammes, *4th Generation Warfare: Our Enemies Play to Their Strengths*, în Armed Forces Journal, November 2004, pp. 40-44; http://www.d-n-i.net/second_level/fourth_generation_warfare.htm

anterioare, acțiunile teroriste nu mai sunt întâlnite ca lovituri punctuale sau ansambluri de lovituri de sine stătătoare, ci ele sunt componente ale unor operații de mare amploare. Acestea, de cele mai multe ori, se conjugă cu acțiuni tip „gherilă”, „speciale” și de altă natură, unele noi, fundamentate sau nu pe experiențe istorice. Situația a fost analizată și semnalată în lucrările teoretice ale anilor ‘80, ca element constitutiv al unui nou tip de război, necunoscut până atunci, denumit „război de generația a patra”.

În lipsa unei definiții unanim acceptate, lucrările de specialitate recente prezintă Războiul de generația a patra ca fiind: „o formă modernă de insurgență”²⁴, „tactica celui slab”²⁵ sau „o metodă de război care, pentru obținerea victoriei, folosește: subminarea puterii inamicului; exploatarea slăbiciunilor lui; operații asimetrice”²⁶, iar fostul analist politic de la ambasada SUA din București, Moscova și Paris, Tony Corn, îl consideră o etapă în cadrul celui de al patrulea Război Mondial²⁷. Până la stabilirea unei definiții este, totuși, acceptat de majoritatea teoreticienilor scopul acestei generații de război, care constă în: *distrușterea*, cu precădere, a *voinței politice a adversarului și mai puțin nimicirea forțelor sale armate*. Deci, se poate afirma că principala caracteristică a tranziției de la războiul de generația a treia la cel de generația a patra o constituie trecerea de la înaltă tehnologie la idei. Obiectivul principal al conflictului se modifică substanțial. Scoaterea din luptă a forțelor și mijloacelor inamice nu mai face obiectul

²⁴ Thomas X. Hammes, *Modern Warfare Evolves into a Fourth Generation*, în Strategic Forum, no. 214/2005, Editura National Defense University, p.1.

²⁵ G.I.Wilson, John P. Sullivan, Hal Kempfer, *4GW: Tactics of the Weak Confound the Strong*, în http://www.military.com/NewComent?file=Wilson_090803, p.1

²⁶ http://globalguemillas.tzepad.com/globalguemillas/2004/05/4gw_fourth_gene.html

²⁷ Tony Corn, *World War IV As Fourth Generation Warfare*, în Real Clear Politics- january 6, 2006

acestuia. Voința adversarului de a continua rezistența devine cheia de boltă a războiului. Către aceasta converg toate acțiunile politice, economice, sociale, culturale, armate sau de altă natură. Dacă, în cadrul unui război de generația a patra, se urmărește o victorie, în lumea ideilor și mai puțin în cea a forței, rezultă că lupta armată, în sensul ei clasic, trece în plan secund, devenind din ce în ce mai puțin distinctă. Actualele noastre cunoștințe militare sunt insuficiente pentru a învinge într-un astfel de război.

2.2.2. Forțe și mijloace participante

După o perioadă de evoluție latentă a războaielor de generația a patra și de conviețuire alături de războaie de generații anterioare, acestea revin în forță, ca un reflex al realităților lumii contemporane. Pierderea monopolului de stat asupra violenței, acutizarea conflictelor culturale, etnice și religioase și globalizarea sunt doar câteva ferestre de oportunitate de care au profitat din plin „forțele oponente”²⁸.

Pe baza experienței dobândite de armatele care s-au confruntat în războaie de tipul celui studiat²⁹, și prezentate în „lecții învățate” sau în monografiile, reiese că teatrul de război este deterritorializat. Orice colț al lumii poate fi o zonă de operații. Frontul este nedefinit și, de cele mai multe ori, nu există o linie de contact.

Forțele oponente provin din state diferite. Ele nu își au bazele în teritorii recunoscute internațional și, de regulă, cei care le compun nu sunt loiali nici unui stat și, de multe ori, nici chiar organizației care i-a recrutat și îi susține material.

²⁸ În lipsa unei denumiri consacrate pentru cei care acționează după principiile războiului de generația a patra vom folosi apelativele: forțe oponente, opozanți.

²⁹ De ex., SUA în Vietnam, Liban și Somalia, Franța în Vietnam și Algeria, URSS în Afganistan, Rusia în Cecenia, R. Moldova în Transnistria, Georgia în Osetia și Abhazia, coaliția antiteroristă în Irak și Afganistan etc.

Oponenții pot fi întâlniți pretutindeni și nicăieri. O bună parte dintre aceștia nu poartă uniforme, semne distinctive sau arme la vedere, fapt pentru care este greu de făcut o distincție dintre civili și militari. Ciocnirile dintre combatanți sunt sporadice, uneori periculoase, desfășurate în prezența și cu sacrificiul civililor neangajați.

Noncombatanții pot desfășura acțiuni nonviolente, care sunt părți disimulate, intrinseci, ale acțiunilor violente. Folosind protestele pașnice, simpla prezență în zonele de conflict direct, exprimarea, democratică, în media a nemulțumirii față de forțele de ordine, mesaje trimise pe Internet de chemare la nesupunere și luptă și alte forme de acțiune lipsite de agresivitate, noncombatanții pot crea derută în comportamentul militarilor, transformându-i în victime. La aceasta contribuie și aplicarea fără discernământ a normelor de drept internațional umanitar, referitoare la protecția civililor. În aceste condiții termenii combatant și noncombatant nu mai pot fi folosiți în războaiele de generația a patra, iar încadrarea juridică a categoriilor de oponenți se impune a fi actualizată.

Armamentul folosit de forțele oponente este eterogen - un amestec de cibernetică, tehnică de ultimă oră și mijloace artisanale.

Forțele oponente pot fi grupuri transnaționale, fără baze teritoriale stabile, care nu acționează în structuri predefinite. Formele și metodele de luptă sunt împrumutate din panoplia războiului de gherilă, acțiunilor teroriste sau conflictului de joasă intensitate. Aceste forțe pot îndeplini misiuni tactice, operative sau strategice. Valoarea lor militară rareori coincide cu importanța obiectivelor vizate.

2.2.3. Modalități de acțiune

Pentru o analiză pertinentă a trendului luptei armate în cadrul războiului de generația a patra se impune un studiu de caz focalizat pe teatrele de război active azi. Irakul și

Afganistanul, alături de Cecenia, Teritoriile Palestiniene și zonele de conflict latent (așa-zis înghețat) din jurul Mării Negre, din Balcanii de Vest, ne pot oferi câteva repere concludente ale direcției de dezvoltare a luptei armate.

2.2.3.1. La nivelul strategic

Nivelul superior al artei militare este zona cea mai vizată de factorii de decizie politică și militară ai forțelor oponente. Se caută să se acționeze în modalități mai vechi sau mai noi pentru a se obține succesul la acest nivel.

În cadrul procesului de globalizare, în ultimii ani, a fost realizată o rețea foarte densă de relații interstatale, interzonale și transnaționale. Liderii forțelor de opoziție urmăresc să o exploateze în interes propriu. În primul rând ei fructifică noile facilități căutând să stabilească „alianțe” cu capii lumii interlope, ai crimei organizate, ai traficului de arme, droguri, mijloace de distrugere în masă și ai tuturor celor care desfășoară activități infracționale. Obiectul acestora îl constituie perturbarea ordinii de drept, a stabilității și securității statului vizat³⁰.

Apoi, cunoscut fiind faptul că fiecare organizație are vulnerabilități specifice, care, stimulate, pot genera pericole și amenințări, atât la adresa colaboratorilor, partenerilor interni și internaționali, cât și a instituției respective, caută să își infiltreze, în punctele-cheie, persoane sub acoperire. Prin penetrarea rețelelor de relații ale organismelor internaționale și a sistemelor lor de decizie, forțele oponente pot acționa, transmițând mesaje sub diferite forme, dar cu același conținut destabilizator. În cazul în care liderii naționali nu acceptă ideile inoculate de aceste forțe, conducerea organismului internațional, în funcție de statutul organizației, poate să încerce

³⁰ Dr. Grigore Alexandrescu, *Amenințări la adresa securității*, Ed. UNAp., București, 2004, pp.18-20.

să le impună. Refuzul sau tergiversarea adoptării unei decizii pot produce blocajul organismului în cauză.

Războiul pe care l-a declarat întreaga planetă terorismului, în ciuda concentrării de forțe și mijloace de nivel global, se prelungește sine die. Atât în Irak, cât și în Afganistan, în ciuda luptelor câștigate fără reproș de forțele armate ale Coaliției internaționale, situația este departe de a fi în măsură să prevestească un sfârșit clar. În momentele când victoria pare iminentă, apar noi și noi obstacole în calea acesteia. Deși, privite de la înălțime strategică, aceste obstacole par mărunte, ele devin insurmontabile, pe măsură ce se acționează în cea mai bună manieră care a dat rezultate până nu demult.

Rezultă că forțele oponente își concentrează efortul asupra viabilității politice a conflictului și mai puțin asupra rezultatelor tactice rapide. În felul acesta se caută compensarea discrepanțelor militare prin mutarea luptelor în parlamentele și mas media din statele care susțin cu soldați și fonduri publice un război care le macină viitorul uman și prosperitatea țării. Scopul final al războiului - impunerea voinței uneia dintre părți - va fi realizat de către tabăra forțelor oponente, atât în mod direct, prin acțiuni violente sau pașnice, cât și în mod indirect de către segmente ale vieții publice și populației care aparțin adversarului.

Sistemul alegerilor prezidențiale și parlamentare, care oferă alternanța la putere în statele democratice, poate fi exploatat de forțele de opoziție. Pentru a-și asigura succesul în alegeri, partidele care își prezintă candidatura în programele de guvernare pot introduce stipulații privind încetarea conflictului și acceptarea revendicărilor oponentilor. Populația, care este afectată în mod direct de acțiunea statului împotriva insurgenților, este posibil să-și exprime sufragiile față de partidul (coaliția politică) ce își propune să cedeze din prerogativele naționale în schimbul păcii. Odată instaurată noua

putere va pune în practică programul său, oferind o victorie facilă forțelor de opoziție. Oricât de mic și aparent lipsit de importanță ar părea acest pas înapoi, în politica unui stat, el este periculos pentru că oferă un precedent care poate da naștere unei avalanșe de revendicări greu de oprit, nu numai la nivel național, dar și internațional.

Lovitura strategică (în sensul atribuit de arta militară contemporană) în cadrul războaielor de generația a patra este direcționată către factorii de decizie politico-militară, pentru a le distruge unitatea și voința de a continua un război mult prea costisitor, fără beneficii. Asistăm, astfel, la o modificare substanțială de paradigmă a conflictelor armate. Ceea ce se cunoștea și se aplica fără excepție, până acum, în cadrul tuturor generațiilor cunoscute de războiul modern, devine contraproductiv. Distrugerea forțelor armate ale adversarului și a capacității acestora de regenerare nu mai constituie prioritatea supremă. Adversarul poate fi învins chiar dacă îi rămân forțele armate intacte.

Un panaceu universal pentru combaterea acestei strategii nu există. După 11 septembrie, SUA și-au adaptat strategia de securitate națională la noile realități. „Atacul preemptiv” a constituit una dintre noutățile care i-au permis susținerea războiului împotriva terorismului, ca lider universal. Declanșarea războiului din Afganistan și a celui împotriva lui Saddam Hussein constituie doar două exemple de acțiune conform acestei strategii. În mai 2005, în noua Strategie de Apărare Națională a SUA, a fost înlocuită noțiunea de „preempție” cu cea de „prevenire”. Considerată o măsură strategică asiguratorie împotriva extinderii unui război de generația a patra și, totodată, „un complement logic al unei strategii a libertății”³¹.

Inițiativa SUA, de declanșare a atacurilor preventive (preemptive), a fost criticată la început cu vehemență nu numai

³¹ <http://www.realclearpolitics.com/Commentary/com-1-4-06-TC-pf.html>

de către cercuri interne, dar și de către liderii unor state puternice. Atacurile teroriste de la teatrul din Moscova, gărlile Madridului, școala din Beslan și metroul londonez au demonstrat că întreaga lume civilizată este amenințată, iar modalitatea de „contraacțiune americană” poate constitui un factor credibil de descurajare. Drept consecință, anul trecut, ministrul rus al apărării a afirmat că Rusia „nu exclude posibilitatea declanșării unor atacuri preventive asupra bazelor teroriste din orice parte a lumii”³².

Deși, în practica militară modernă, riposta disproporționată nu se recomandă, iar dreptul internațional o condamnă, în scopul descurajării acțiunilor teroriste (forțelor oponente - în cadrul războiului de generația a patra) unele state puternice și-au propus să le zădărnicească, lovindu-le preventiv cu toate mijloacele, inclusiv nuclear. SUA în Strategia de Securitate Națională, elaborată în anul 2006, declară fără a lăsa loc de dubii că „Noi întotdeauna vom proceda în mod deliberat, evaluând consecințele acțiunilor noastre”³³.

Din această perspectivă, se stabilesc și mijloacele folosite în cazul producerii unui „atac iminent cu arme biologice, pe care doar armele nucleare le pot distruge în siguranță”³⁴. Armele nucleare pot fi folosite și pentru „atacuri împotriva facilităților inamice, inclusiv a buncărelor, care conțin arme chimice sau biologice”³⁵.

Precizări asemănătoare a făcut, la începutul anului 2006, președintele Franței aflat într-o vizită la baza nucleară din l'Île

³²<http://ziua.ro/display.php?id=164805&data=2004-12-11&ziua=11a7add15d4714437fb48149b7d5573e>

³³ *The National Security Strategy of the United States of America*, March 2006, p.23.

³⁴http://www.9am.ro/top_categorii/anul-2005/luna-9/tip-afisari/perioada-week/pagina-3/liminf-1090

³⁵ Idem.

Longue. Jacques Chirac a declarat că țara sa este gata sa riposteze cu armament nuclear la un eventual atac terorist.³⁶

2.2.3.2. La nivel operativ

Forțele de opoziție, prin acțiunile lor, deloc declanșate la întâmplare, trimit mesaje concrete către diferite segmente ale puterii sau ale vieții publice dintr-un stat. La acest nivel, se urmărește divizarea opiniilor referitoare la continuarea luptei, indiferent de mijloace, împotriva opoziției. Odată anihilat un element constitutiv, sau mai multe ale societății, unitatea națională este compromisă grav și de cele mai multe ori iremediabil.

Societatea informatizată de azi permite transmiterea rapidă, sigură, direcționată sau nu, a oricărui mesaj. Reprezentanții diplomați, în munca lor de culegere a informațiilor despre activitatea statului pe teritoriul căruia sunt acreditați, fără a avea, de cele mai multe ori, posibilitatea de a le verifica, pot fi influențați să transmită date eronate, contradictorii sau trunchiate.

Mass-media constituie cea mai importantă cale de penetrare a ideilor forțelor oponente în rândul populației și liderilor statului-țintă. Exemplele de mesaje bine direcționate transmise de teroriști și preluate de postul de televiziune saudit Al-Jazeera au fost primite de presa, radioul și televiziunea din statul vizat, fără nici cel mai mic efort din partea mesagerilor. Paleta largă de opinii exprimate în publicații, la posturile de radio și de televiziune, mai mult sau mai puțin „independente”, nu a făcut decât să desăvârșească o acțiune declanșată la mii de kilometri distanță, fără contact direct cu obiectivul vizat. Rezultatul, în majoritatea situațiilor, a fost cel scontat de teroriști.

³⁶ <http://www.tviasi.ro/news/article.php?story=2006012106062378>

Internetul a fost creat în scopul de a reduce distanțele dintre oameni, culturi și civilizații, de a avea oricând acces la valorile universale. Calitățile lui și accesul facil la acesta pot fi ușor folosite de cei interesați să transmită mesaje care să influențeze decizia. Obligativitatea respectării Protocoalelor de către cei care folosesc Internetul, prin care se interzice cenzurarea informațiilor stocate, oferă un canal deosebit de important de transmitere a unor idei, mesaje, îndemnuri nefiltrate de instituțiile de protecție ale statelor.

Totodată, Internetul permite accesul la bazele de informații clasificate și atacuri generale sau direcționate asupra căilor electronice de conducere. Astfel, în anul 1999, în timpul conflictului din Kosovo, rețeaua de calculatoare a NATO a fost penetrată de către hackerii care „în mod pașnic își exprimau dezacordul” față de intervenția Alianței. Astfel, timp de mai multe zile, calculatoarele folosite la conducerea acțiunilor au fost blocate prin „atacuri de tip DoS³⁷ și bombe tip E-mail”³⁸.

Acțiunile forțelor de opoziție pot să urmărească, la acest nivel, destructurarea unității de conducere și de acțiune. Folosind faptul că un actor internațional nu este o entitate absolut omogenă, poate transmite semnale pentru grupuri separate de interese (etnice, religioase, teritoriale etc). Organizațiile subnaționale, care se pot afla fie în poziția de aliați, fie în opoziție față de organele de decizie curentă ale statului, pot fi determinate să intre în antinomie cu ajutorul banilor sau al presiunii organismelor internaționale. Folosind vechiul principiu “divide et impera”, insurgenții pot obține un dublu beneficiu: compromis unitatea statală și câștigă

³⁷ Atacurile tip DoS urmăresc preluarea controlului aparaturii de calcul în scopul transmiterii unui flux de date lipsite de utilitate care, în final, să conducă la blocarea serviciilor sistemului.

³⁸ General maior dr. Cristea Dumitru, *Ciberterorismul și protecția rețelelor de calculatoare*, comunicare la a IV-a Sesiune anuală de comunicări științifice a CSSAS, Editura UNAP, București, 2004, p.440.

simpatizanți. Aceasta se poate transforma într-o cale importantă de recrutare de noi adepți și de strângere de fonduri.

2.2.3.3. La nivel tactic

O analiză succintă a confruntărilor armate desfășurate în ultima perioadă între entități militare, aparținând nu neapărat armatelor puternice, cu forțe teroriste sau insurgente (Somalia, Filipine, Irak, Afganistan, Cecenia ș.a.) evidențiază că balanța victoriei s-a înclinat, în majoritatea cazurilor, de partea armatelor naționale. Este o dovadă că subunitățile și unitățile militare s-au adaptat rapid la modul de acțiune nemijlocită cu forțelor oponente. La aceasta a contribuit din plin capacitatea instituției militare de a asimila prompt și constructiv lecțiile învățate.

Teoreticienii războiului de generația a patra au păreri împărțite despre locul și rolul luptei armate în cadrul acestuia. Unii consideră că aceasta se desfășoară „în mediul complex al conflictelor de joasă intensitate”³⁹, alții că „operațiile au o natură asimetrică”⁴⁰ iar cei mai conservatori susțin că acțiunile militare se desfășoară conform principiilor războiului convențional⁴¹.

Desigur, introducerea în practica luptei armate a unor noutăți care să desființeze automatismele create pe parcursul a atâtor secole nu este o întreprindere nici simplă, nici ușoară.

Azi, la început de drum al schimbării, doar o parte dintre teoreticienii și practicienii, în uniformă sau nu, se declară de acord cu faptul că suntem martorii unei schimbări de paradigmă în lupta armată. Fără nici o îndoială, factorii de decizie și luptătorii rețelei Al-Qaeda, ai insurgenței irakiene, ai

³⁹ Thomas X. Hammes, *op.cit.*, p.5.

⁴⁰ <http://www.realclearpolitics.com/Commentary/com-1-4-06-TC-pf.html>

⁴¹ Antulio J.Echevarria II, *Fourth-Generation War and Other Myths*, în <http://www.StrategicStudiesInstitute.army.mil/>, pp.16-17.

opozitiei cecene au înțeles că sunt necesare transformări în lupta armată, fără de care nu pot dobândi succesul în confruntările militare cu cele mai puternice armate ale lumii.

La ce se apelează pentru a învinge la nivel tactic?

În primul rând, se urmărește modernizarea unor procedee mai vechi care au dat rezultate în confruntarea dintre grupări slabe militar și forțe armate puternice. Istoria este bogată în exemple de acest gen. Termenul „gherilă” și tehnicile acestui tip de împotrivire datează din perioada în care Napoleon Bonaparte încerca să ocupe Spania. Acțiuni ieșite din canoanele luptei armate caracteristice epocii au fost întâlnite în toate generațiile anterioare de război. De la luptele anticoloniale până la luptele de partizani din cel de al Doilea Război Mondial au fost cunoscute diferite procedee „atipice” de obținere a deciziei.

În al doilea rând, se caută tehnici noi, ingenioase, de acțiune, care, aplicate la situația concretă, pot da rezultatele scontate. Toate acestea urmăresc obținerea unui succes rapid, cât mai facil, având drept regulă de bază evitarea angajării directe într-o confruntare cu unitățile armatei, considerată fără sorți de izbândă.

În al treilea rând, în baza alianțelor stabilite cu capii lumii interlope, ai crimei organizate, ai traficului de arme, droguri, mijloace de distrugere în masă și ai tuturor celor care desfășoară activități contrare ordinii de drept se stabilesc forme de colaborare și cooperare, fie pentru o anumită lovitură, fie pentru o perioadă mai îndelungată.

Rezultă că, într-un război de generația a patra, formele acțiunilor militare, modul de organizare a operației și procedeele de ducere a luptei vor ieși din tiparele clasice.

Un „hipersoldat” și structura din care face parte, dotată cu cele mai diversificate și sofisticate mijloace de apărare și lovire, pot fi anihilați de forțele de opoziție, mai puțin protejate și înzestrate cu echipamente și tehnică militară, dar care cunosc

și folosesc cu abilitate punctele nevralgice și limitele sistemelor ce le asigură viabilitatea.

Prezența la locul potrivit și în momentul potrivit, folosirea puterii adversarului împotriva sa, lovitura scurtă, dar deosebit de dură, în urma căreia să rezulte multe victime, disiparea opozanților în rândul populației civile și crearea unei stări permanente de neliniște datorate „iminenței” unui atac sângeros, a exploziilor dispozitivelor-capcană, a răpirilor de persoane etc. sunt doar câteva din elementele de forță ale panopliei procedeele de luptă ale forțelor de opoziție. Deși deosebit de diversificate, toate aceste metode de acțiune au o țintă comună: psihicul adversarului.

Pentru aceasta, nimic nu se desfășoară la întâmplare. Toate loviturile, majoritatea percepute ca fiind disperate, fără legătură între ele, unele considerate ne semnificative în economia războiului, fac parte dintr-o concepție strategică. Acestea nu urmăresc scoaterea din luptă a forțelor adversarului, ci transmiterea de mesaje care să influențeze organele de decizie ale statului.

Cu cât imaginea, prezentată în mass-media este mai dramatică, mai sângeroasă, afectează simboluri naționale, cu atât impactul loviturii este mai mare asupra populației și conducătorilor ei. Chiar dacă rezultatele la nivel strategic nu apar imediat, pe termen lung, prin lovituri tactice executate la intervale mici și în locuri diferite, se mizează ca adversarul să renunțe la luptă, pe considerentul că este mult prea costisitoare, fără beneficii care să o justifice.

La amplificarea stării de panică și nesiguranță vor concura și armele de distrugere în masă, care au devenit relativ ușor de obținut pe piața neagră.

Dacă mijloacele de transport la țintă și ogivele sunt mai costisitoare și mai greu de ascuns, produsele așa-zis „murdare”, agenții binari, psihochimici, bioenergetici, cu acțiune selectivă, substanțele calmante, sedative și incapacitante pot fi

transportate ușor și întrebuințate de persoane fără o pregătire specială.

În concluzie, în cadrul războiului de generația a patra, asistăm la modificarea paradigmei luptei armate înțeleasă până acum ca un ansamblu de acțiuni militare, de ciocniri violente desfășurate în mod organizat între două grupări de forțe armate.

În perspectivă, forțele de opoziție din cadrul acestui tip de război nu vor mai căuta să scoată din luptă forțele militare, ci vor evita, pe cât posibil, o angajare directă cu acestea.

Strategia lor este să câștige războiul, nu luptele. Activitățile și le vor concerta asupra voinței politice a adversarului. În aceste condiții se impune readaptarea acțiunilor organismului militar la noile realități din spațiul de confruntare.

2.2.4. Noua paradigmă a luptei armate în condițiile războiului de generația a patra

Pentru a face față în mod constant unei amenințări multiple este nevoie de acțiunea concertată a tuturor forțelor statului. Sinergia acestora este asigurată de dorința comună de supraviețuire în fața unui inamic care acționează fără reținere în distrugerea tuturor valorilor ce aparțin aceluia care i se opune.

Instituția militară, la rândul ei, va trebui să opereze în cadrul unui complex format din componente ale celorlalte ministere, agenții guvernamentale, elemente ale sectorului privat, ONG-uri și alte structuri cu diverse obiecte de activitate. În felul acesta, lupta armată nu mai este un moment inevitabil, bine definit și distinct al războiului, ci o continuare, o dezvoltare, o completare a activităților diplomatice, economice, sociale, juridice și de orice altă natură. Efortul militar, în aceste condiții, se impune a fi organizat ca o rețea, renunțându-se la sistemul vertical, tradițional, mult prea birocratic, greoi, lipsit de elasticitate.

Noua paradigmă a luptei armate constă în organizarea și desfășurarea ei în cadrul unui proces. El trebuie să intre în

funcțiune încă din timp de criză și să se desfășoare în mod continuu, până la restabilirea păcii. Suportul fizic al procesului îl constituie o rețea bine structurată de relații între toate componentele naționale. Este o rețea de solidaritate necondiționată, cu ajutorul căreia se realizează schimbul de informații și se furnizează asistență și ajutoare. Pentru buna ei funcționare se impune „trecerea de la războiul bazat pe rețea la cel bazat pe cultură”.⁴² Această schimbare „de paradigmă”, se consideră că va oferi o bază conceptuală comună pentru amplificarea „eficacității coordonării procesului interagenției”⁴³.

Până în prezent s-a reușit ca lupta armată să se planifice și desfășoare folosindu-se facilitățile războiului bazat pe rețea. Implicarea armatei în sistemul interagenției, așa cum reiese din lecțiile învățate în Afganistan și Irak, a fost mai bine conturată după ce lupta a fost câștigată. Pentru finalizarea etapei următoare - reconstrucția celor două state devastate de guvernările anterioare și de război -, armata nu a putut da rezultatele scontate doar cu mijloace proprii. Era nevoie de remodelarea instituțiilor statului, de refacerea economiei, a infrastructurii, a vieții publice și protejarea acestora de acțiunile de gherilă și teroriste declanșate de forțe care se opun schimbării.

S-a declanșat astfel o gamă multiplă de misiuni complexe, ce pune în fața armatei obiective pe care le îndeplinise numai disparat, cu entități organizatorice distincte. În cadrul operațiilor altele decât războiul s-a acționat într-un fel pentru restabilirea păcii și în alt fel și cu un alt gen de unități pentru refacerea infrastructurii Bosniei-Herțegovina, de exemplu. În cadrul războiului de generația a patra, gruparea de forțe de pe teatru trebuie să răspundă adecvat tuturor provocărilor generate de acesta.

Experiența internațională evidențiază că, aproape după fiecare confruntare armată, s-au deschis sau redeschis focare de

⁴² Tony Corn, *op.cit.*, p.1

⁴³ *Idem.*

conflict uneori mult mai grave decât cel stins. În ultimii ani, astfel de conflicte au fost urmate de o creștere a recrudescenței terorismului, acțiunilor de gherilă urbană, amenințărilor asimetrice și transfrontaliere de orice fel.

Toate acestea impun promovarea unor strategii de combatere adecvate noii situații. Aceasta se definește printr-o largă colaborare a statelor, a organizațiilor internaționale și regionale, implicarea agențiilor guvernamentale, a organizațiilor neguvernamentale, firmelor particulare, a tuturor componentelor naționale.

Lupta armată, înțeleasă ca bătălie, ca succesiune de acțiuni violente va trebui să asigure contracararea unui inamic multiplu, neidentificat. Pentru aceasta este necesar să îmbrace forme noi și să își schimbe metodele de acțiune.

Numitorul comun al tuturor demersurilor va fi: *cunoașterea permanentă a adversarului, înțelegerea acțiunilor lui pentru anticiparea acestora, coerența ripostei, acribia planificării și fermitatea execuției.*

Militarii se vor instrui pentru a acționa într-un mediu ostil, caracterizat de pericole multiple și permanente, greu de controlat. Pentru a răspunde noilor provocări, acțiunile lor vor fi potențate de o rețea cu ochiuri și noduri formate din toate resursele națiunii.

În concluzie, războiul și, în cadrul lui, lupta armată, așa cum a fost genial sintetizat de generalul german Karl von Clausewitz, este „continuarea politicii cu alte mijloace”.

Azi, teoreticienii militari, și nu numai, întăresc afirmația lui von Clausewitz arătând că în noul tip de război care se profilează, cel considerat de generația a patra, crește tendința războiului de a fi dus „cu alte mijloace”.

Terorismul, insurgența, luptele fratricide, crima organizată, traficul ilicit de persoane, arme, mijloace de distrugere în masă sunt doar câteva din elementele unui conflict „de generația a patra”, în care războiul și pacea se amestecă, devenind neclare. Confruntările decisive se duc cu arme ușoare sau fără arme. Operațiile se desfășoară în spațiu mental sau moral, determinând atât victoria, cât și înfrângerea. *Lupta armată se schimbă radical.*

Concluzii și propuneri

1. În pofida istoriei sale atât de îndelungate, lupta armată nu și-a pierdut deloc identitatea, ci, dimpotrivă, își manifestă tot mai pregnant valențele. Configurate modern, acestea o vor apropia de etajele superioare ale artei militare, culisându-i centrul de greutate, de la efortul fizic la cel intelectual.

2. Lupta modernă are din ce în ce mai mult un caracter integrat. Structura și modul de acțiune al entităților militare se deosebesc din ce în ce mai puțin. Crește, astfel, importanța ansamblului, concomitent cu punerea în valoare a părților.

3. Caracteristicile formelor de luptă tind să se contopească, diferențele devin din ce în ce mai puțin semnificative. Sisteme noi de protecție și de potențare a acțiunii sunt puse la dispoziția luptătorului, echipei, subunității. Sporește valoarea combativă a forței.

4. Decizia politică se implică din ce în ce mai mult în spațiul luptei, ecartul dintre strategie și tactică diminuându-se semnificativ. Totodată, aceasta determină lupta să devină o modalitate de impunere a unui comportament și mai puțin o cale de nimicire a inamicului.

5. Complexitatea actualului și, în special, a viitorului spațiu de luptă incumbă și jucători pe măsură. Luptătorii și entitățile din care fac parte aceștia nu mai pot fi pregătiți doar în virtutea cerințelor generale ale operațiilor, ci în raport de exigențele specifice fiecărei misiuni, care sunt diferite de la o acțiune la alta, de la un teatru de operații la altul.

6. Războiul nu se mai duce, azi, doar cu armatele. Un nou tip de mediu de operare – interagenții – este în curs de generalizare. Cu actele normative și pregătirea clasică actuală, această modalitate de lucru va fi greu de abordat. Organismul militar este chemat să găsească căi de cooperare eficientă cu toate „agențiile” existente pe teatru sau care desfășoară

activități în slujba teatrului, în scopul desfășurării acțiunilor de luptă cu forțe teroriste, de gherilă și insurgente, concomitent cu desfășurarea operațiilor din gama „altele decât războiul”.

7. Lupta armată suportă efectele și consecințele modernizării armamentului. În acest sens, îi crește caracterul disuasiv, cel punitiv și cel de impunere. Astfel, cea mai importantă luptă armată pare a fi din ce în ce mai mult aceea care nu va mai avea loc.

8. Într-o perspectivă imediată, lupta armată se configurează pe două dimensiuni, care nu sunt complementare: a) violența și caracterul deosebit de distrugător al acțiunilor teroriste, gherilei și insurgenței (ripostele fiind pe măsură sau chiar disproporționate); b) caracterul temporizator, disuasiv și constructiv al forțelor implicate în procesul de gestionare a crizelor și conflictelor. Pe măsură ce cresc volumul și valoarea acțiunilor disuasive, scade amploarea violenței și se diminuează caracterul distructiv al acțiunilor de luptă.

9. Eroismul luptătorilor armatelor naționale cedează locul acțiunilor precis orientate ale militarilor de profesie. În aceste condiții, crește rolul armatelor profesioniste și al acțiunilor de luptă desfășurate de acestea pentru realizarea obiectivelor politice.

10. Armatele profesioniste diminuează caracterul violent, nimicitor al luptei armate în favoarea implicării în procedurile de bunelor oficii, conciliere și mediere (apanaj al politicului). Aceasta conduce la apropierea palierelor artei militare (strategic, operativ și tactic), cu consecințe directe asupra remodelării și reconfigurării filozofiei și fizionomiei luptei armate, în funcție de caracteristicile teatrelor de operații și de efectele preconizate.

11. Pentru a răspunde adecvat acestor realități și la perspectivele luptei armate prezentate în acest studiu, și nu numai, va fi necesar ca în teatrele de operații să acționeze doar luptători care posedă capacități fizice și intelectuale deosebite,

flexibilitate în gândire și fermitate în execuție, disponibilități de însușire a noului. Or, un astfel de luptător nu poate fi decât cel profesionist.

12. Trendul luptei armate este dat de trecerea ei de la o confruntare violentă, dintr-un spațiu destinat acesteia, într-o modalitate de a impune respectarea unor decizii internaționale, de a opri conflictele fratricide, de a descoperi și lovi rețelele teroriste, de a sprijini statele care au trecut prin războaie să instaureze ordinea și stabilitatea în țară, de a proteja ființa umană și valorile societății omenești, în care nu mai există fronturi. Aceasta impune reconfigurarea organizării, dotării și pregătirii instituției militare pentru luptele și bătăliile viitoare. Instituțiile de învățământ și cercetare din armată pot elabora modele de acțiune specifice implicării instituției militare în conflictele posibile viitoare și modele ale luptătorului deceniului următor.

EDITURA UNIVERSITĂȚII NAȚIONALE DE APĂRARE
„CAROL I”

Redactor: Corina VLADU
Tehnoredactor: Mărioara PETRE-BĂJENARU
Bun de tipar: 19.04.2006
Hârtie: A3 Format: A5
Coli de tipar: 3 Coli editură: 1.5

Lucrarea conține 48 de pagini
Tipografia Universității Naționale de Apărare „Carol I”

CENTRUL DE STUDII STRATEGICE DE APĂRARE ȘI SECURITATE
Șoseaua Pandurilor, nr. 68-72, sector 5, București
Telefon: (021) 319.56.49
Fax: (021) 319.55.93
E-mail: cssas@unap.ro
Adresă web: <http://cssas.unap.ro>

141/796/06

C 259/2006